

SLOVENEK

Političen list za slovenski narod.

Narečnine in inserate
sprejema upravništvo v
Katol. Tiskarni, Kopitar-
jeve ulice št. 2.

Rokopisi se ne vračajo,
nefrankovana pisma ne
vsprejemajo.

Uredništvo je v Seme-
niških ulicah št. 2, I., 17

Izhaja vsak dan, izvemski
nedelje in praznike, ob
pol 6. uri popoldne.

Pe pošiljatelj prejeman:

za
celo leto naprej 26 K — h
pol leta „ 13 „ — „
četrt „ 6 „ 50 „
mesec „ 2 „ 20 „

V upravništvu prejeman:

za
celo leto naprej 20 K — h
pol leta „ 10 „ — „
četrt „ 5 „ — „
mesec „ 1 „ 70 „

Za pošiljanje na dom
20 h na mesec.

Štev. 184.

V Ljubljani, v torek 13. avgusta 1901.

Letnik XXIX.

† Crispi.

Včeraj je umrl Crispi po dolgi bolezni. Ta mož je ena najznačilnejših prikazni „mlade Italije“, imel je skozi več nego pol stoletja svoje roke pri vsem, kar je razburjalo Italijo. Bil je mož, ki ni poznal moralnih mej za svoje slavohlepe. Njegovo življenje je burno iz polno raznih izprememb. Bismarck na severu in Crispi na jugu sta zastopnika iste ideje: Boj proti cerkvi in narodni šovinizem. Bismarck je bil železni kancelar, Crispi je bil pa lisjak — to je razloček med obema. Umrla sta pa oba precej enako.

Fran. Crispi je bil rojen dne 4. okt. 1. 1819 v Riberi na Siciliji, je študiral v Palermu pravoslovje in se nastanil kot odvetnik v Neapolju. Bil je potomec ene onih mnogoštevilnih rodbin, ki so se za časa Škenderberga naselile v južni Italiji. Svojo politično karijero je začel kot revolucionar l. 1848. Takrat so Bourboni vladali v južni Italiji. V Palermu se je osnoval revolucionarski odbor, v katerega je vstopil Crispi. Bil je izvoljen za poslanca in postal vojni minister revolucionarne vlade. Pa Bourboni so napeli vse sile. Ustajniki so bili l. 1849. premagani. Crispi je bežal na Francosko, da uide ostri sodbi. Ko je Ferdinand II. delil amnestije, bil je Crispi med onimi 43 Sicilijanci, ki so bili izključeni od vsake amnestije. Crispi je živel zdaj kot žurnalist. Prišel je v Piemont, a časnikarsko pero ga je tako slabo redilo, da je prosil celo za službo občinskega pisarja v Virolengu, a zaman. Njegova nemirna narava ga je gnala zopet v revolucijo. V Milanu so ga zaprli, nato pa pregoali iz Piemonta.

Šel je na Malto, v London in pribegel v Pariz. A iz Pariza so ga l. 1858 izgnali kot nevarnega revolucionarja.

A ves čas je imel skrivne zveze z vsemi prekucijskimi elementi v Italiji. Vzdignil je novo vstajo na Siciliji in pridobil Garibaldija l. 1860., da mu je prišel na pomoč v Sicilijo. Tu sta oba delala skupno. Garibaldi je z ognjem in mečem gospodaril v

deželi, Crispi je pa uredil novo ustavo in proglasil Viktorja Emanuela za sicilijanskega kralja, a Sicilijo za del Italije. Pri Calatimi se je boril na Garibaldijevi strani in z zmagovavci prodiral v Palermo. Garibaldi mu je ponudil mesto produktorja sicilskega, a Crispi je odklonil in kot državni podtajnik vodil vladne posle.

Prišel je čas, ko se je Italija z zvijačo, z izdajstvom, s krvjo in z Judeževim denarjem »zedinila«. Crispi je vstopil takoj v prvi italijanski parlament in se vsedel na levico. Leta 1876. po porazu »consorterie« je pa prišel Crispi na vrh. Izvoljen je bil za predsednika zbornice. Depretis mu je sicer ponudil ministerski portfelj, a Crispiju se še ni zdel pravi čas zato.

L. 1877 je potoval po Evropi, in snoval razne diplomatske zveze, da zagotovi Italiji ugodne odnose z različnimi državami, posebno proti Franciji. V Gasteinu se je sešel z Bismarckom, in tam sta snovala oba iste naklepe, ki že toliko časa drže trozvezo. Odtod je šel za dalj časa v Berlin. Ta diplomatska pota so mu ugledila pot kvišku. On je približal Italijo Nemčiji ter tako še Avstrijo potegnili v to nenaravno zvezo.

Njegov glavni nasprotnik je bil Nicotera. Ta je bil pa s svojim žaljivim postopanjem razkačil Sicilijane, in 16. dec. 1877. je padel. Crispi mu je bil naslednik kot minister notranjih stvari. Kmalu na to je umrl Depretis, in Crispi je postal ministerski predsednik.

Zdaj je stal na vrhuncu. A s tega vrhunca ga je vrgla privatna umazana zadeva. Njegovi nasprotniki so zasledili bigamijo in ga tožili. Crispi se je bil namreč prvič poročil l. 1855 na Malto. Pozneje je pa živel z neko drugo žensko v Rimu in se ž njo tudi poročil, da si je bila prva žena še živa. Sitna stvar! Sodišče je imelo usmiljenje z ministerskim predsednikom in ga je oprostil, češ: prvi zakon ni bil veljaven zaradi »formalne pomote«. Vendar moralni madež, ki se je tu razkril na Crispiju, je bil tolik, da je moral še tisto leto odstopiti.

Pisarju Ivanu Kozarinu so povedali o njej. Sam je ni videl niti čul, a drugi so mu pravili o njej. Bili so njeni poslanci in pripovedovali so mu čudne reči in ga učili čudno, čudno . . .

Ga je služil sicer samo 30 goldinarjev na mesec, a imel je še iz dijaških let v sebi neko nagnjenje do pijače. In posedal je zvečer po gostilnah in poslušal utrujene privržence svobodne misli, ki so se krepčali po trudapolnem delu. Vedno so govorili o njej, vedno, vedno, kot da sanjajo.

In Kozarinov nadzornik je bil tudi med njimi. Ko je Kozarin to zvedel, pomislil je na svoj položaj. In od tedaj se je jel boriti za misel svobodno proti njenim sovražnikom. On sicer ni poznal niti teh niti onih, delal je, kot so mu rekli drugi. Mislil si je: »Odvisen si, delaj tako, da se mu prikupiš, da ne izgubiš službe. Tebi je sicer vse eno: tako ali tako.«

In postajal je bolj in bolj vnet, strasten borilec — v besedah. In kadar so sedeli zvečer skupaj, napeljal je vodo na svoj mlin ter začel govoriti o »njej«. Govoril je navdušeno. In naposled je prišel na glas, da je velik politik. Ivanu Kozarinu so se zbudile nove nade. Mislil je, da ni rojen za pisarja.

»Naša dolžnost, sveta dolžnost pa je,«

Zdaj je pa Crispi nepronehoma intrigiral in delal spletke. Na krmilo so prišla levičarska ministerstva, a Crispi je roval proti vsakemu in jih več zapored vrgel, da bi sam priplezal zopet na ministerski sedež.

Odslej je delal skupaj z Bismarckom, katerega je večkrat obiskal, in ko je bil leta 1889 s kraljem Humbertom v Berlinu, so ga Nemci silno slavili.

To njegovo prijateljstvo z Nemčijo ga je pa dovelo naravno k nasprotstvu do Francije. Ko je obravnave s Francozi za novo trgovsko pogodbo nenadoma pretrgal, so ga italijanski radikalci, ki so se nagibali k Franciji, v časopisju strastno napadali, in 13. septembra 1889 ga je radikalec Caporali v Neapolju napadel in s kamenom ranil. Vendar je zopet zmagal in dosegel hipen vspeh s tem, da je z abesinskim negušem Menelikom sklenil pogodbo, ki je začasno italijanski kolonijalni politiki pomagala iz zadrege. Seveda ta vspeh ni bil trajen, kakor je pokazala bodočnost.

L. 1890 se je zopet zdelo, da je Crispi nepremagljiv. Nove volitve so mu pripeljale v zbornico ogromno večino pristašev. Zdaj je pa hotel Crispi narediti red v zavojenih italijanskih financah. Predlagal je, naj se omeje velikanski stroški za upravo in po- višajo davki, da se naredi ravnotežje v državni blagajni. S tem je pa naletel na hud odpor. Vsa desnica z velikim delom levice se je vzdignila proti njemu, in je 31. januarja 1891 Crispi padel.

Postal je zopet odvetnik in spletkaril proti Rudiniju, kateremu je on največ pripomogel, da je čez eno leto ta tudi padel, in l. 1893 je bil zopet Crispi na vrhu. A nesrečna kolonijalna politika, posebno znani afrikanski dogodki, so ga vrgli dne 4. marca 1896, in od tega padca stari mož ni več vstal. Škandal v »Banki Romanie«, pri katerem je bil tudi Crispi udeležen, ga je v javnosti jako osramotil.

Zdaj je umrl. Bil je popoln framacin in ni sprejel svetih zakramentov. Njegovo politično dedščino so podedovali že drugi. Za njegovo zasebno dedščino pa se kregata

dve ženski: Rozalija Montmason, bivša perica, katero je zapustil, in Lina Barbasello, ki je zdaj z njim žive. Njegov izprijeni sin mu je bil s svojim razuzdanim življenjem prizadejal mnogo sitnosti.

Politični pregled.

V Ljubljani, 13. avgusta.

O sestanku poslancev nemške ljudske stranke

se mej drugim poroča še sledeče: Sešlo se je minulo soboto v Brucku ob Muri kakih 30 poslancev nemške ljudske stranke na neobvezne pogovore o političnem položaju. Govorili so o jesenskem zasedanju državnega zbora. Zahtevali so mej drugim, da se parlamentu da prilika za temeljito razpravo proračuna, a mej tem, ko bodo delovali odseki, naj zbornica reši zlasti preosnovno tiskovnega zakona, ki je res nujno potrebna. O vprašanju nemškega ministra-rojaka so bila mnenja različna. Može iz Česke so bili za imenovanje takega ministra, ker hočejo vedeti, da češki minister dr. Rezek doseže velikih vspehov, oni iz alpskih dežel za zahtevajo, naj bo ministerstvo v svoji celoti nemško. Njih zahteve so torej še bolj radikalne. Že tako zahtevanje samo na sebi je kričeče v državi, ki po veliki večini ni nemška; a če pomislimo, da je sedanje ministerstvo itak že skoro skozi in skozi bolj ali manj nemško, potem se nam poslanci iz alpskih dežel morajo videti naravnost nenasitni. Nadalje so se izrekli proti novemu nemškemu carinskemu načrtu, češ, da ga ni moči vsprejeti. Ta pametna sodba pa jih brčkone tudi v prihodnje ne bo ovirala, da ne bi zahtevali naše zavisnosti od Nemčije. — Važna točka je bila odgovor Pradedu na prijavo, da je odložil čast podpredsednika zbornice. Može so izrekli svoje obžalovanje na tem koraku in so Pradeja brzojavno zagotovili svojega somišljeništva in spoštovanja. Zastopniki nemške ljudske stranke menda še sedaj mislijo, da se bo dal Prade pogovoriti ter bo še obdržal svoje podpredsedniško mesto. Toda brčkone bodo zaman vsa

LISTEK.

Obrisi in poteze.

Spisal I. S.

Za svobodno misel.

Ivan Kozarin se je potegoval za svobodno misel. To je nekak znak našega časa, potegovati se za »Misel svobodno«. To je tista velika mučenica — namreč »Misel svobodna« — ki so jo hoteli nekoč tam v Egiptu ob svetem Nilu vpricho sfing in piramid na grmadi sežgati in darovati bogovom, ker je zavajala ljudi, a ona je še veličastnejša kot feniks vstala iz ognja z mogočnimi preroškimi besedami: »Cel svet je moj za naprej.«

In res: Po njej so hrepneli narodi, kar jim je izginila izpred očíj. Pričakovali so jo kot rešilno zvezdo. In tu pri nas na mračnem temnem zapadu — prežalostna zgodovina — tu so zahrepneli po njej. Ex oriente lux! In res je prišla: jasna, lepa, krasna, častitljiva, in zasvetila je kot solnce v jasno jutro. In pozdravili so jo veseli obrazi in proslavljali so jo v pesmih in himnah. Krog nje so se zbrali tisoči, poslušali nje nauk, poslušali, razumeli in ne razumeli. In prišla je tudi na majhno Slovensko . . .

govoril je včasih v posebnem navdušenju, »da se borimo za svoje ideje, za svoje nazore. Branimo se srčno pred sovražniki! Črna zemlja naj pogrezne tega, ki odpade. Nikdar nas ne zmagajo. Mi smo močni!«

Med uradniki in med navadnimi ljudmi je celo zbujal zanimanje. Spustil se je z vsakim v politični boj. In res se je s tem prikupil nadzorniku. Ostal je v službi — kolika milost dandanes. No, plača se mu ni izboljšala.

A nekoč se je nenadoma reč presukala. Nadzornik je bil suspendiran in na njegovo mesto je prišel mož popolnoma drugačnih nazorov. On ni ljubil krivih učencikov svobodne misli. Tudi to je zvedel Ivan Kozarin in — utihnil je. Mislil je tako: Ako govorim še dalje, sem ob službo. Boljše je molčati, s tem nikomur — ne sebi ne svobodni misli — niti ne škodim, niti ne koristim; če pa govorim, si pa k večjemu škodim.

In bil je moder in molčal je. In ni mu bilo nič za to. Nikdar se ni kesal. Obračal je svoj plašč po vetru in zopet ni bil ob službo in živel je dalje, služil svoj denar in — pil. Sam seboj je bil zadovoljen in mislil je sam o sebi, da je zelo prekanjen in zvit.

»Oba sem pregoljufal,« mislil si je, ko je mirno sedel v gostilni, ne meneč se za

politiko in za politične prepire polprijanih gostov. »Človek mora biti pameten, previden in premeten, sicer ne izhaja dandanes.«

»Izpremenil si se, Kozarin, zelo izpremenil,« rekel mu je nekoč prijatelj.

»A, vse se izpreminja na svetu, nič ni stalnega.«

»In beseda: Črna zemlja naj pogrezne tega, ki —«

»To so fraze, prazne fraze. Govoriti moramo, in, če drugače ni — fraze.«

»Pijva na to!«

»Pijva! Človek mora biti pameten, previden in premeten, sicer ne izhaja dandanes. Po vetru obračaj plašč, sicer ne prideš dalje.«

»Ne prideš. Res je.«

»In politika in svobodna misel.«

»To te ne reši, ako nisi samosvoj.«

»Da, mi smo odvisni.«

»Orodje njim, ki so več, kot mi.«

»In če želimo po svobodi . . .«

»Zastonj; tu ne predereš.«

»Res je.«

»Prvo je služba in denar. Lačni so — brez nade — navadno tiho.«

»Da, da, tako je.«

In pila sta.

njih prizadevanja, ker se Prade še dobro spominja napadov, ki so leteli iz nemškega tabora na njegovo osebo. Vkljub temu pa, da je zastoj misliti na spreobrnitev poslanca Pradeja, Wolf grozno rohni nad poslanci, ki so izrekli Pradeju zaupanje, in je že poprej, sluteč, da pride do take izjave, neznansko udrihal po »izdajicah« vsenemške ideje.

Splošni strankarski shod avstrijske socialne demokracije

se vrši, kakor naznanjajo socialno demokratska glasila, dne 29. septembra na Dunaju. Na dnevnem redu so mej drugimi naslednje točke: poročilo o parlamentarnem delovanju socialne demokratske stranke, revizija strankinega programa, trgovinske pogodbe in interesi avstrijskih delavcev. Shod bo, kakor doslej, dostopen samo povabljenim socialno-demokratskim delegatom in zapnikom. Program avstrijskih socialnih demokratov mora res biti zelo slabo skrpan, da ga treba vedno popravljati

Volitve v srbsko skupščino

so sedaj završene na celi črti. Pri ožjih volitvah minulo nedeljo se niso izpolnile želje liberalnih politikov, ki so računali na zadostno podporo neodvisnih radikalcev. Izvoljenih je bilo namreč 27 vladnih pristašev in deset neodvisnih radikalcev. Srbska skupščina je po završenih volitvah sledeče sestavljena: 110 vladnih pristašev, mej temi 84 radikalcev, dalje 14 neodvisnih radikalcev in le šest liberalcev. Protivladni stranki sta torej do cela poraženi. Saj pa tudi ni bilo drugače pričakovati, ker je bil že volivni red tako sestavljen, da je bila vladna večina že a priori zagotovljena.

Srbska vojna moč.

Ruski vojni atašej polkovnik Leontjevič, akreditiran v Zofiji, Bukareštu in Belgradu, je predložil pred kratkim ruski vladi poročilo o stanju srbske armade. V poročilu se mej drugim glasi: V slučaju vojske more Srbija poslati na bojišče 250.000 mož. Armada je sicer nejednakomerno, vendar zadostno oborožena, in sicer imajo 120.000 pušk repetirk malega kalibra, 75.000 ruskih Berdan in 100.000 Mauserjevih pušk, ter so dobro preskrbljeni s streljivom in dobro izvežbani. Tudi s srbsko konjico in topništvom je ruski atašej zadovoljen. Za preosnovo armade ima po njegovem mnenju največ zasluge pokojni razkralj Milan. Koncem svojega poročila predlaga Leontjevič, naj ruska vlada podari Srbom še 75.000 Berdanovih pušk, ker jih v Rusiji nadomesti nov sistem, ter 77 milijonov patron, da se srbska armada enakomerneje oboroži. Vlada baje temu predlogu ni nasprotna.

Salisbury odstopa.

Angleški ministerski predsednik lord Salisbury se je, kakor se nam je včeraj sporočilo, naveličal ministrovanja in mu meni dati slovo. Ta svoj načrt namerava izvesti takoj po sklepu parlamentarne sesije in stopi v trajni pokoj. Pred odhodom kralja Edwarda v Nemčijo je Salisbury ta svoj sklep naznanil in posebni avdijenci svojemu vladarju in menda tudi dobil potrebno dovoljenje. Mož se sklicuje pri tem na svojo veliko starost — šteje že nad 71 let — in na svoje slabo zdravje, toda bržkone tudi uvideva, da bo imela angleška vlada v bližnji bodočnosti prestatati zelo hudo krizo radi južnoafriške vojske. Salisbury načeluje angleškemu parlamentu že od leta 1886. Z vprašanjem glede njegovega naslednika se že vrše obširni razgovori v raznih angleških krogih, rešeno pa bo to vprašanje definitivno še le ob zopetnem sestanku parlamenta. Splošno se sedaj sodi, da bo vojvoda Devonshire Salisburyjev naslednik.

Angleške izgube v južno-afriški vojski.

Glasom oficijelnega izkaza londonskega vojnega urada so izgubili dosedaj Angleži v Južni Afriki 71.383 mož. Od teh jih je 21.361 definitivno izgubljenih za angleško armado. Število skupne izgube se razdeli sledeče: Ubitih v boju je bilo 392 častnikov in 4082 mož, vsled dobljenih ran je umrlo 187 častnikov in 1387 mož, v ujetništvu so umrli 4 častniki in 93 mož, vsled bolezni 251 ozir. 9976, vsled nezgod pa 12 častnikov ter 395 mož. Buri imajo vjetih 558 Angležev, kot nesposobne za vojsko so pa poslali na Angleško 2270 častnikov in 51.228 mož. Skupno znaša torej dosedanja angleška iz-

guba po uradnem izkazu 71.383 mož, mej temi 3064 častnikov. V resnici so pa seveda te številke še znatno večje.

Dopisi.

Metlika, 12. avgusta. (Unijatska cerkev. Petdesetletnica.) V nedeljo popoldne ob 5. uri se je položil pri nas temeljni kamen grško-katoliške cerkve. Ker se je vršila malo prej procesija za sv. leto, se je zbralo na stavbinskem prostoru prav obilno ljudstvo iz vseh slojev. V ta namen je imel g. Ilija Hranilović, župnik iz Kašta, lep, slavnosti primeren nagovor in je izvršil tudi vsa opravila po grško-katoliškem obredu. Tudi zgovorni metliški župan se je oglasil, ko je bila cerkvena svečanost že končana, k besedi.

Cerkev bode stala na nasprotni strani podružnice sv. Roka. Dolga bode 16. široka pa 8 m. Posvečena bode slovenskima blagovestnikoma, sv. Cirilu in Metodu. Za zgradbo cerkve ima — kakor je povedal slavnostni govornik — največ zasluge tukajšnji veletržec g. Daho Mahar. Vse podjetje, katero bode še letošnjo jesen pod streho, vodi znani stavbinski mojster g. Jakob Franz.

Pa tudi danes nismo brez slovesnosti v Metliki. Vpokojeni nadučitelj gosp. Šturm obhaja petdesetletnico svoje poroke v krogu svojih domačih. Zlatoporočencema kličemo: Bog Vama daj dočakati še šestdesetletnico!

Volivno gibanje.

Liberalne spletke na Notranjskem.

Iz Postojne se poroča, da je v Št. Petru imelo preteklo nedeljo shod liberalno »Politično in gospodarsko društvo za Notranjsko« in da so ondi liberalci postavili kandidatom za logaški okraj g. Arko, za postojnski pa g. Ambrožiča.

Premembe pri skladnih vol. okrajih.

Poroča se, da Prem ne bo več skladni volilni kraj za občine Prem, Čelje, Janževo Brdo, Kilovče, Rateževo Brdo in Smerje, ampak se za nekatere teh občin določijo Bitnje kot skladni volilni kraj. Isto tako ne bodo občine Slap, Lože, Goče in Erzelj volile v Vipavi ampak na Slapu.

»Narod« je tega silno vesel, naši somišljeniki pa naj bodo s tem opozorjeni k podvojeni pazljivosti.

Novi nemški deželnozborski kandidati na Kranjskem.

Vodstvo nemške stranke na Kranjskem je imelo nedavno sejo, v kateri je sklepalo o kandidatih namestu odstopivših dosedanjih zastopnikov: veleposestnika Feliksa pl. Lenkha in odstopivšega zastopnika Kočevja in Ribnice župana kočevskega Anton Loya. V veleposestvu bode namestu gosp. Lenkha kandidoval baron Oton Apfaltrern, sin bivšega vodje nemškega veleposestva na Kranjskem. Vodstvo nemške stranke je odobrilo to kandidaturu. Glede kandidature v kočevsko-ribniški mestni skupini pa še ni došlo do definitivnega sklepa. V prvi vrsti nagovarjajo tukajšnjega odvetnika dr. Ant. viteza pl. Schooppla, govori se pa tudi v kočevsko-ribniškem mestnem volivnem okraju o kandidaturah ravnatelja Riegerja, uradnika Dzimskega in vladnega svetnika pl. Thomanna.

Dnevne novice.

V Ljubljani, 13. avgusta.

K cesarjevemu rojstnemu dnev.

18. avg. priredila se bode v kopaljšču »Kamnik« povodom rojstnega dneva Nj. veličanstva cesarska slavnost. Ob 1. uri opoldne slavnostni banket, potem promenadni koncert ljubljanske meščanske godbe, zvečer umetni ogenj in plesni venček.

Umrli je, kot se nam brzojavno poroča, včeraj zvečer ob 8. uri zlatomašnik č. gosp. Janez Germ, župnik v Škocijanu pri Dobravi. Porodil se je pokojnik 7. aprila 1823, v mašnika bil posvečen 31. julija 1849. Pogreb bo jutri, v sredo dopoldne ob 9. uri. N. p. v m.!

S pošte. Poštar v Zagorju, gosp. Jos. Modic je povišan v I. razred 4. stop. in premeščen v Litijo, na Rakek pa pride za poštnega odpravnika vpok. orožn. vodja g. Jak. Gorup iz Gorice.

Nesreča na Črni Prsti. Iz Bohinjske Bistrice. Dne 11. t. m. zvečer krog 8. ure podali so se štirje turisti z vodnikom in jednim nosačem na Črno Prst. Ob 10. uri dospeli so v Malnerjevo kočjo ter ondi prenočili. Zjutraj ob 2. uri so šli od tod, ob pol 5. uri, pri solnčnem vzhodu, so dospeli na vrh. Imeli so krasen razgled. — Ko si ogledajo stvarstvo, prično iskati planinke in druge gorske cvetlice. Kakih 10 minut od vrha Črne Prsti na tolminski strani trgaj je planinke g. Karol Odörfer, profesor na višji realki v Požunu. — Kar mu spodrsne, pade ter se zavalil v klopčiču z glavo naprej čez strmine v propad globok nad 300 m. Bil je takoj mrtev. Klobuk in havelok sta se vjela kmalu po padcu ponesrečenca. Groza in strah je spreletela njegove tovariše, ki so videli svojega prijatelja po strminah umirati. Ponesrečenec, protestantske konfesije, zapustil je vdovo in dvoje otrok. — Največ nesreč pripeti se pri hlepem iskanju planink. Torej pozornost!

Romarski vlak na sv. Višarje.

Jožef Ipavec iz Most, Komenske župnije, je v Kamniški okolici nabiral romarje za vlak na sv. Višarje, ki bi imel iz Kranja oditi na veliki Šmaren. Jožef Ipavec je umobolen in bo vsled tega kmalo sodnijsko preklican. Sedaj tudi ne bo mogel romarjev na sv. Višarje voziti.

Pri kopanju utonil je v Reki pri Vremskem Britofu gosp. Vinko Brence, uradniški aspirant pri južni železnici v Divači. 26 let stari uradnik je bil doma iz Velenja na Štajerskem, kjer je njegov oče nadučitelj.

Veviško papirnico pojdejo v četrtek ogledat ljubljanski tiskarji in knjigovezi.

Iz Cerklj na Gorenjskem. (Igra iz življenja sv. Alojzija.) Nedeljo dne 11. avgusta so v Cerkljah v drugič predstavljali šolski otroci tridejansko igro sv. Alojzija. Uspeh je bil velikanski, tako da je celo krepkim možakom pogosto solza porosila oko. Bilo je res nekaj posebnega gledati navadne kmečke šolske otroke, ki so igrali tako navdušeno in tako naravno, da so osupnili tudi občinstvo, ki je navajeno na najboljše drame. Pokazalo se je tukaj, kaj se more izvesti tudi z navadnimi, preprostimi kmečkimi otroki, ako jih vodi neutrudljiva, požrtvovalna in spretna roka. Vsa hvala in čast torej vrlému učiteljstvu, ki je tako sijajno izvedlo tako težavno nalogo, vsa hvala za izredni in preblagodejni užitek. Zlasti pa gre priznanje g. učitelju Lapajnetu, ki je s posebno trudoljubivostjo učil in vežbal mlade igralce in g. Ign. Borštniku, ki mu je pomagal pri tem s svojo znano spretno roko. Vse slavno občinstvo, ki je bilo pri igri navzoče, duhovščina, kakor tudi posvetno gospodo od blizu in daleč je prevzel in ganil globoki vtis, ki ga je igra napravila nanje, vsi so želeli videti še kaj podobnega. — Ker je bil pritisk tudi od strani domačega kmečkega ljudstva velikanski, in se zaradi pomanjkanja prostora ni moglo vsem ugoditi, se bo igra predstavljala še v nedeljo 18. avg. ob 3. popoldne. Cisti dobiček je namenjen ponekoliko »Marijanišču« in pa revnim domačim šolarjem.

Potres. Včeraj zvečer tričetrt na 8. uro in zopet ob 8. uri je bil v Krškem, Leskovcu, Vidmu pri Krškem, Rajhenburgu močan potres s podzemeljskim bobnenjem. Dimniki so se majali. Delavci na njivah so bili zbegani. Škoda ni znana nobena. Ljudje so prestrašeni bežali iz hiš. Iz Rajhenburga se poroča, da je sunek imel smer od vzhoda proti zahodu. Ob istem času so tudi aparati v ljubljanski potresni opazovalnici zabeležili potres v bližini.

»Proč od Rima« — za plačilo. »Südsteierische Presse« poroča, da vsak katolik v Gradcu, ki je prestopil v luteranstvo, dobi 16 gl., v Mariboru pa do 30 gl. po vrednosti osebe. Denar daje »Gustav Adolf Verein«. Presneto nizko cenijo ti nemški junaki svoje osebe. 16 do 30 gl., toliko stane pri nas vsak — osel!

Ljubljanske novice. Umrli je v Ljubljani železniški sprevodnik Janez Šetina. — Z rešilnim vozom so preljali paznika pri justični palači Antona Javornika. Močno se je poškodoval na levi nogi. — Spodaljšanjem Bleiweisovih ulic so pričeli včeraj. — Z denarnim pismom v roki zaspal je

včeraj na Vodnikovem trgu pod drevesom delavec Danijel Sirovatka, ker pred 3. uro ni bila poštna filijalka odprta. Sirovatka je v senci spal jedno uro, ko se je pa zbudil, opazil je, da mu je nekdo denarno pismo, v katerem je bilo 10 kron, ukrad. — Blagajno elektriške železnice okral je na Reki Josip Stanislajević V Ljubljani je bil prijel in odveden na Reko. — Kanala na Miklošičevi cesti se že izdeluje.

Vojaška vest. Včeraj je zapustil huzarski polk št. 6 Celovec in se podal k vojaškim vajam na Kranjsko.

Šolstvo v Idriji. Učiteljem na c. kr. rudniški šoli v Idriji je imenovan učitelj g. Ivan Bajželj z Jesenic.

Preležitev drž. ceste pri Trebnjem bodo gotova do 15. oktobra.

Uboj pri plesu. Včeraj smo poročali, da je povodom nekega plesa delavec Franc Prosenc delavca Antona Majdiča težko ranil na glavi. Majdič je sedaj radi dobljenih poškodb umrl.

Kuga v Trstu? Včeraj je bila po Trstu razširjena vest, da se je v Trstu dogodil slučaj kuge. Uradne vesti javljajo, da dotični mornar, o katerem se je govorilo, da ima kugo, ni obolel na kugi.

Znani Krstić namerava se povrniti v Volosko in endi otvoriti — tiskarno.

* * *

Kalvinska agitacija na Hrvaškem toliko narašča, da se bode z njo v prihodnjem zasedanju bavil tudi hrvatski sabor.

Dvorni pevec brez glasu. Na dunajskem dvornem opernem gledališču se je primeril pri prvi predstavi v letošnji sezoni predvčerajšnjim mučen prizor. V četrtem dejanju opere »Margareta« postal je operni pevec Reichenberg tako hripav, da mu je glas popolnoma odpovedal in je samo z gestami dovršil svojo ulogo.

Pridobninsko zadrugo avstrijskih advokatov snujejo nekateri mladi dunajski advokati. Konstituiranje te zadruge se vrši baje že meseca septembra ali oktobra.

Stavka pri ulični železnici v Rimu. Nastavljenci pri ulični železnici v Rimu so stopili v stavko. Zahtevajo povišanje plače.

Ogerska vlada proti nemškemu gledališču. Ogerska vlada je ravnatelju gledališča v Požunu odtegnila drž. podporo, ker se je polovica predstav v gledališču vršila v nemškem jeziku.

K atentatu v lvovski katedrali. Napadalca na svivolasega prelata Hausmanna Bazila Wasylczyszyna so spoznali za blaznega ter so ga oddali v deželno blaznico.

Župnik rešitelj. V Sitzenbergu so realca Fr. Angererja v vodi prijeli krči. Župnik iz Reidlinga P. Imo Sulterer je nezgodo realcevo opazil in skočil za njim. Posrečilo se mu je, dečku rešiti življenje.

Novi Karlovi vari. V Bolgariji so našli »nove Karlove vare«. V bližini mesta Slivno so dobili zdravilne toke, ki imajo 52 stopinj gorkote. Bolgarska vlada bode ondi ustanovila moderno kopaljšče z vsem komfortom.

Za hlad v železniških vozovih so izumili inženirji francoske drž. železnice neko napravo, ki se je že dobro obnesla na progi Pariz-Royan. Na konceh koridora v vozu je odprtina, ki ima v sebi pripravo za led. Okna so odprta, in tako nastane nekaj prepih, pri katerem pride zrak v dotiko z ledom. Francoski listi pravijo, da se na ta način zrak v železniških vozovih znatno ohladi.

Tolstoj ozdravel. Neka vest iz Moskve javlja, da je Tolstoj popolnoma ozdravel in je pričel zopet svoje literarno delovanje.

Tunel se je podrl. V Avenenu (Graubünden) se je podrl tunel Albuske železnice. Zemlja je zasula 14 delavcev, ki so takrat delali v tunelu.

Zveza katoliških trgovcev v Nemčiji je imela 10. t. m. v Berlinu svoj občni zbor. Vseh članov šteje zveza 13.074. V preteklem letu se je število članov pomnožilo za 858. Zveza je ustanovila razne za trgovstvo koristne posredovalne urade in bolniške ter penzijske blagajne.

Zaroka ruskega prestolonaslednika? Iz Petrograda prihajajo vesti, da se utegne ruski prestolonaslednik zaročiti s princezino Connaught, nečakinjo angleškega kralja.

Želodec angleškega parlamenta. Kako marljivo dela angleški parlament, kažejo nam naslednje številke: Tekom zadnjega zasedanja pojedli so poslanci 22.000 obedov in 33.000 žemelj, 7000krat so se gg. poslanci poslužili samo mrzlega buffeta.

Vojaki za svojo čast. V Kristianiji se je nedavno predstavljala neka igra, katero so smatrali vojaki za svoj stan jako

razlaljivo. V igri je namreč ta-le prizor: Na klopi sedita vojak in dojka. Mimo pride častnik. V zadregi vojak zagradi otroka in prezentira z otrokom v roki, dojka pa zagradi puško. Ker se je ta igra vedno ponavljala, sklenili so vojaki, narediti takemu blatenju vojaške časti radikalen konec. Prišlo je nakrat k predstavi par sto vojakov. Ko se je doigral označeni prizor, tedaj so vojaki poskakali na oder in zaprli vse izhode. Dva vojaka sta igralca, ki je predstavljala vojaka, za ušesa pripeljala na sprednji del odra, kjer je bil igralec od vojakov strahovito pretepen. Obleko so vojaki igralcu strgali raz telesa. Policija je napravila kravalu konec s tem, da je ugasnila luči. V temi so vojaki postali mirnejši. Poroča se, da je vojaška oblast pričela strogo preiskavo.

Zveza slovanskih ognjegasnih društev v Avstriji. O ustanovitvi take zveze so se nedavno v Prerovu na Češkem posvetovali. Navzoči so bili »Zviazek ochotniczych straży požarnych w Galiciji« »Ludomeric z Wielkoksiewstwie Krakowskiem« in češke gasilne zveze s Češkega, Moravskega in Slezije. Sklenilo se je, da se tako zvezo ustanovi. Tej osrednji zvezi bodo pristopile vse slovanske gasilne deželne zveze. Tudi Slovenci so poslali shodu pismo, s katerim izjavljajo, da se strinjajo z ustanovitvijo osrednje zveze avstrijskih slovanskih gasilnih društev. Predsedstvo in odbor bode vsako leto prevzela druga deželna zveza. Uradni jezik v osrednji zvezi bo oni jezik, v katerem bode navadno uradov odbor tiste deželne zveze, ki bode stal na čelu osrednje zveze. V pravilih se bo izrečno poudarjalo, da je v zvezi politika izključena. »Zemská ústředni básická jednota království Českého« je bila pooblaščená v tem smislu izgotoviti pravila in jih tekom štirih tednov izročiti v odobrenje, oziroma dopolnjenje vsem slovanskim gasilnim deželnim zvezam.

Velemesta v Avstriji. V Avstrijskem ces. se je pomnožilo število mest, ki imajo več kot 100.000 prebivalcev in jih je sedaj osem. So sledeča: Dunaj 1.675.000, Budapest 731.000, Praga 472.000. Trst in okolica 179.000, Lvov 160.000, Gradec 138.000, Brno 109.000, Segedin 101.000. Za temi pride Krakov, ki ima sedaj 91.000.

Koliko je ljudi na svetu? Po najnovejši statistiki je vseh ljudi na svetu 1.558.100.000. Ako se oziramo na posamezne dele sveta, tedaj je v Aziji 838.852.000 in na 1 km² jih stanuje 191. Evropa ima 391.400.000 preb. in na 1 km² jih pride 404. Afrika ima 177.479.000 in na 1 km² jih stanuje 59. V Ameriki je 144.063.000 in na 1 km² jih je 37. Avstralija šteje 6.224.000 in na 1 km² je 07. prebivalcev.

Popa so umorili. Pred nekaterimi dnevi je v Černivoru 18 letni Fjodor Rus s pomočjo svojega prijatelja Kristina odpeljal kmečko deklico Marijo Boico. Peljala sta jo k popu Eliji Vuju z zahtevo, da jo poroči s Fjodorjem Rusom. Stari pop tega ni hotel storiti, kar je prijatelja tako razjezilo, da sta popa podrla na tla in ga ubila.

Shod čebelarjev se vrši v Vratislavi v času od 17. do 26. avgusta. Zastopani bodo na njem avstrijski, ogerski in nemški čebelarji. S shodom bo združena razstava, za katero sta dovolila pruska vlada ter mesto Vratislava po 3000 mark.

Na grobu sinovem zblaznela. Na pokopališču Szelezenyevskem se je te dni izvršil pretresujoč prizor materinske ljubezni. 21letni sin vdove Csurai utonil je pri kohanju konj. Ko je mati zvedela o nesreči svojega sinu, je letela k reki in ondi je čakala, da je voda priplula mrtvo sinovo truplo k bregu. V nedeljo je bil pogreb ponesrečenega sina. Ko so pogreznili krsto v jamo, je mati ob grobu zblaznela. Skočila je na grobokope, ki so jo le s težavo premagali.

Tišek v pasti. Iz Hamburga se poroča, da so na ondodem kolodvoru prijeli trgovca Levya, ki je pred letom poneveril v Budimpešti 100.000 kron in ubežal v Ameriko. Levy se je sedaj vrnil v Evropo po svojo ljubo, katero je hotel vzeti seboj v Ameriko, pri tem se je pa za njim zaprla past in tišek je vjet.

Za izvoščke. Neki Friderik Philipp iznašel je napravo, s katero je možno konje takoj v hipu izpreči, kadar preti nevarnost. Da se konji v trenutku ločijo od voza, zadošča, ako se potegne za jermen, ki je zvezan z dotično napravo pri konjski upregi.

Šolske deklice tihotapke. Pri Masliancu na laško-švicarski meji so carinski uradniki odkrili cel penzionat, ki se je bavil s tihotapstvom. Mlada dekleta so napravljala izlete preko meje. Ko so se zadnji dekleta od takega izleta zopet vračala, so jih nakrat prijeli carinski uradniki. Pri preiskavi dobili so pri dekletih množico cigar in cigaret. Vrednost vsega blaga, ki so ga pri kratkem svojem »delovanju« utihotapile preko meje, znaša 12.000 kron.

Krotilci konjev pred parlamentom. Pred avstrijsko državno zbornico postavijo še tekom tekočega meseca sohe štirih krotilcev konj. Nekateri poslanci se po

nemških listih kregajo, češ, da je s tem simbolično predočeno, kako naj se ukroti v drž. zboru obstrukijske poslance.

Revni vladarji. Portugalski kralj je brez dvoma eden najrevnejših evropskih vladarjev. Ima dobiti sicer na leto skoraj 2 milijona kron, toda trdi se, da nekaj časa ne dobiva sploh ničesar, zato, ker je prazna državna blagajna. V žalostnem stanju je tudi civilna lista turškega sultana. On ima velikansko privatno premoženje, in ako bi tega ne bilo, bi ne mogel opravljati svojega »posla«. Več let je preteklo, kar ni dobil ničesar od državne blagajne, dasiravno se Turki bahajo, da dobiva sultan 19 milijonov na leto. V istini opravlja svojo službo Abdul Hamid brezplačno. Kralj dahomejski dobiva od francoske vlade 24 kron na teden. Ta kralj živi v pregnanstvu na otoku Martinique. V zadnjem času je prosil za poboljšek in so mu primaknili 5 frankov.

Benetke vojna luka. Laški vojni minister bode v eni prihodnjih sej vojnega sveta predložil projekt, naj se Benetke izpremene v vojno luko. Tudi utrditev Ankone Brindisija in Barija se pomnoži. To je pač znamenje, da se je laška zunajna politika znatno izpremenila.

Stavko mesarjev imajo v Lvovu. 500 mesarjev stavka radi povišanih pristojbin v mestni klavnici.

Srbija in Rusija. Ruski vojaški agent je predlagal svoji vladi, naj daruje Srbiji 70.000 Bordanovih pušk in 77 milij. patron. V slučaju vojne Srbija lahko postavi na bojno polje 250.000 mož.

Mater umoril. V občini Peteri je nek vaščan umoril svojo mater in jo potem obesil, da bi odvrnil sum od sebe. Izdal ga je njegov petletni otrok, ki je gledal nečloveško dejanje svojega očeta.

Kvirinal v Rimu v nevarnosti. Nedavno so pod Kvirinalom pričeli zidati velik tunel, ki veže notranje mesto s centralnim kolodvorom. Zadnje dni pa so se na kraljevi palači vsled tega pokazale razpoke, ki postajo nevarne. Neki inženjer izjavlja, da se bo velik del Kvirinala podrl, ako bodo nadaljevali s podzemljskimi deli.

Z električne železnice. Gospod v vozu električne železnice je videl, da hoče v voz vstopiti debela dama. Grdo skremži obraz gospod in pravi: »Mislim, da ta železnica ni za slone«. Dama pa odgovori: »Dragi gospod! Električna železnica je kakor Noetova barka. Tukaj je tudi prostor za vse živali od slona do — osla«.

Neizmerna beda. V Sv. Ivanu na Ogerskem je pal neki krovce s strehe in se ubil. Njegova vdova je služila kot dninarica, a s svojo revno plačo ni mogla preskrbeti svojih pet otrok. Pred nekaj dnevi je zapovedal njen hišni gospodar, naj zapusti stanovanje, katerega ni mogla plačati. Zvečer je prišel sam v njeno sobo in je z nosil stvari na dvorišče. Drugo jutro so že stale vse stvari na dvorišču, poleg pa je ležala mati s svojimi peterimi otroki — mrtva. Zastrupila je v bedi sebe in svoje otroke. Vaščani so hoteli neusmiljenega hišnega posestnika linčati, a rešil se je s hitrim begom.

»Nove« bankovce po 1000 kron je te dni temeljito spoznal gališki kmetič Demeter Potoczny iz Störzave. Na sejmu v Przemyslu dne 19. junija je na daljše prigovarjanje zmenjal nekemu prekanjenemu živinskemu kupcu »nov« bankovec za tisoč kron ter ga varno vtaknil v žep poleg 68 kron, ki jih je dobil za prodano kravico. Ker denarja ni takoj potreboval, ni šel menjat svojega bankovca in ga je še le te dni hotel vložiti v dobromilsko hranilnico. A kako se mož prestraši, ko mu povedo, da »novi« bankovec ni nič drugega, nego — reklamni listek neke specerijske trgovine, vreden komaj pol vinarja. Naš kmetič je sicer takoj hitel k sodišču, toda prepričan sme biti, da zvitemu goljufu ne pride na sled.

Santos Dumontov zrakoplov je provzročil minuli četrtek svojemu gospodarju veliko nevarnost. Dumont se je dvignil s svojim zrakoplovom ob 6. uri zjutraj v parku v St. Cloudu pri Parizu ter je dvakrat obšel Eiffelov stolp. Potem se je obrnil zopet proti St. Cloudu. Kmalu pa je veter potisnil njegovo ladijo za 50 metrov nazaj, balon se je nagnil in ko je Dumont ustavil motor, je balon padal navpično proti tlom. Priletel je na šestnadstropno hišo ter eksplodiral. Spodnji del je obvisel na nekem zidu in Dumont je moral pol ure na nekem zidu stisnjen čakati, predno je prišel neki tesar in ga rešil. Ko je stopil Dumont na tla, rekel je okolu stoječim: »Svojo rešitev zahvaljujem temu-le«. Pri tem je pokazal na svetinjico sv. Benedikta. »Podarila mi jo je grofinja Eu.«

Velikanski tek pri jedi je imel umrli mažarski politik Desider Szilagyi. Na jedi je na dan napravil poprečno 30 gl. Njegov obed je obstal iz desetih porcij, katere je vse pojedel in povrh še izpil par steklenic vina. Večkrat je za večerjo pojedel tri porcije bržole, nakar se je šel izprehajati, skoro pa je začutil zopet lakoto in potem je pojedel še petnajst porcij šunke za šest goldinarjev. Tako poročajo ogerski listi.

Kröger na plesu. Iz Krögerjevega življenja se poroča nekaj prav zanimivega: Pred štirimi leti je francoska kolonija v Johannesburgu priredila ples o priliki francoske narodne svečanosti. Vabilu francoskega konzula se je Kröger udal in je obljubil priti na ples. Za ples so se delale velike priprave. Kröger je res prišel na svečanost, a ob prvem pogledu po dvorani je obstrmel. Vse gospe in gospodične bile so — dekoltirane. »Kaj sem storil,« vzkliknil je Kröger, »da sem došel sem. Gospe se niso oblekle!« — Kröger se je na to obrnil in odšel hitrih korakov iz dvorane. Aranžerji so hoteli za njim. »Vrnem se zopet v dvorano, kadar bodo gospe pošteno oblečene.« odvrnil je Kröger in nihče ga ni mogel pripraviti od tega sklepa.

12letna samomorilka. V Budimpešti se je zastrupila 12letna Margareta Fuchs, ker ji neki mlad mož ni hotel vrniti njene »ljubezni«. Taki so »napredni« otroci!

Umor v bolnici. V bolnici v Genevi so ležali v sobi trije bolniki. Eden bil je starček Nallet in drugi 29let pismon. Novel. Starček je po noči vedno stokal, kar je končno Novela tako razburilo, da je skočil k starčkovi postelji in starčka zadavil.

Morilec skrit v ženski obleki. Iz Little Rock v Ameriki se poroča: Pred nekaj dnevi je prišel detektiv iz Texasa v sosedstvo Rings Riverja in je tam aretiral mlado damo, ki je bila učiteljica na tamošnji šoli. Pozneje se je pokazalo, da je bila mlada ženska preoblečen moški, ki je bil pred sedmimi leti umoril v Texasu svojega prijatelja in potem pobegnil.

Igra in resnica. V Darmstadtu so te dni predstavljali igro, ki je silno »krvava«. Skoro vsi sodelujoči pred koncem igre umro, naposled se pa hišina Roza obesi. To hišino pa je igral nek hišni mož, ki se je naposled tako trdno obesil, da mu je naposled res pošla sapa in je pričel capljati. Občinstvo je mislilo, da igralec tako naravno igra in je ploskalo. Ko je bil igralec že ves moder v obraz, spoznali so sodelujoči, da je njihov tovariš resnično obešen. Bil je tudi zadnji čas, kajti ako bi rešitev prišla par trenutkov pozneje, bilo bi prepozno.

Postava za ženske klobuke. Vse pride na vrsto, tako tudi pretirana nečimernost ženskih klobukov. Sicer bi Angleži postavodajalci, kateri se sedaj bavijo s tem vprašanjem, prav nič ne imeli pri tem govoriti ako si ena ali druga dama lahko omisli fin in z dragocenim ptičjim perjem okrašen klobuk, toda ravno ptiče perje je isto, kar bode v oči dotične kroge. Zato so izdelali načrt, po katerem naj bi, ako pride v postavo, morala plačati vsaktera dama, ki nosi perje ptič pevka na klobuku, pet šterlingov kazni; ravno tako bi zadela kazen vsakogar, ki bi prodajal klobuke s ptičjim perjem ali sploh pospeševal, da se na ta način vničuje na milijone koristnih ptič in prevaža cele vozove raznih peres in nakitov te vrste po svetu. Da bi bila ta ne samo za angleško temuž tudi francosko.

Nič več? V Cassel se je pripeljal z brzovlakom elegantno oblečen popotnik ter šel v restavracijo I. razreda. Natakara mu ponudi jedilni listek. Popotnik ga vpraša, ima-li kak poseben prigrip. Natakara jih našteva celo vrsto, a kako se začudi, ko čuje iz ust gospodovih: »Nič več?« To mu je bilo vendar od sile: »Blagovolite dovoliti, jaz sem stregel že visoki gospodi in je bila z našimi jedili zadovoljna, zato menim, da bi smeli biti zadovoljni tudi vi«. Tujec je odgovoril: »Ali veste s kom govorite?« »Ne vem!« »Jaz sem bolgarski knez.« »Nič več?« »Je na to krepko odgovoril natakara. Knezu je odgovor tako dopadel, da je natakara sprejel v svojo službo.

Društva.

(Slovensko pevsko društvo »Vranska Vila« priredi dne 15. avgusta t. l. popoldan korporativni izlet v Soštanj in tam v hotelu »Avstrija« koncert s sledečim vspešnim: 1. H. Sattner: »Naša pesem«, mešani zbor; 2. A. Foerster: »Planinska«, moški zbor; 3. H. Volarič: »Grajnska hči«, mešani zbor s tenor. sopran in alt samospevi; 4. A. Sochor: »Nočna rosa«, moški zbor; 5. A. Dvořák: »Kmetovalčeva himna«, mešan zbor s spremljevanjem glasovirja; 6. Ivan pl. Zajc: »U boja«, moški zbor; 7. J. Žirovnik: »Kukavica«, mešan zbor. — K obilni soudeležbi vabi vsa sosedna društva in prijatelje petja najuljudneje odbor.

Narodno gospodarstvo.

Druga dnevna poštna vožnja med Črnomljem in Metliko se je vpeljala. Ob istem času se je izpremenil vozni red poštnej voženj Kočevje-Črnomelj in Stari Trg pri Kočevju-Nemška Loka vsled razpisa c. kr. trgovskega ministerstva z dne 1. julija t. l. št. 25.827. Novi vožnji red stopi v veljavo s 16. avgustom t. l. Med Črnomljem in

Metliko bo sedaj vsakdanji poštnej vožnji red sledeči:

Odh. 6.— dop. Črnomelj, prih. 8:05 zvečer » 7:05 » Gradac, odh. 7:05 » doh. 8:05 » Metlika, » 6.— pop. Z istim dnem premeni se vozni red poštnej voženj Kočevje-Črnomelj in Stari Trg pri Kočevju-Nemška Loka na sledeči način: Odh. 11.— ponoči Kočevje, doh. 3:45 zjut. » 12:10 » Mozelj, odh. 2:35 » » 2:10 » Nem.Loka » 12:50 » doh. 4:50 zjutraj Črnomelj » 9.— zvč. in odh. 6.— pop. Stari Trg p. K. doh. 8.— dop. doh. 7:15 » Nem. Loka odh. 7.— »

Lanska letina na Kranjskem. — Potreba zadrug.

Od vse sedaj za pridelovanje sposobne zemlje v Cislitaniji odpade na njive 10.636.872 ha in od te za pridelovanje pšenice, rži, ječmena, ovsa in koruze 6.235.329 ha prostora.

V letu 1900 se je na teh zemljiščih pridelalo: a) pšenice 14.741.763 hl, rži 19.905.608 hl, ječmena 20.525.032 hl, ovsa 37.021.412 hl in koruze 5.426.116 hl.

Od te množine se je pridelalo na Kranjskem: a) pšenice 258.731 hl v vrednosti 3.171.031 K; b) rži 158.774 hl v vrednosti 1.543.256 K; c) ječmena 175.778 hl v vrednosti 1.479.603 K; d) ovsa 382.560 hl v vrednosti 1.817.391 K in e) koruze 260.878 hl v vredn. 2.385.730 K; skupna vrednost 9.997.011 K. S lamese je pridelalo 1.936.974 kvintalov v vrednosti 7.747.896 K, vsa vrednost žita in slame 17.744.907 K.

Lanu se je pridelalo 6519 kvint. prediva 4373 kvintalov v vrednosti 218.543 K.

Konoplje se je pridelalo in sicer 1334 kvintalov semena in konopnine 1097 kvintalov v vrednosti 67.445 K.

Krompirja se je pridelalo 1.693.415 kvintalov v vrednosti 5.080.245 K.

Repe in pese se je pridelalo 1.165.338 kvintalov v približni vrednosti 1.864.540 K.

Zelja se je pridelalo 22.187 kvint. v približni vrednosti 443.740 K.

Sočivja (fižol, grah) se je pridelalo 62.004 kvintalov v vrednosti 1.240.080 K.

Ajde se je pridelalo 225.645 hl v vrednosti 1.353.570 K.

Sadja se je pridelalo 327.320 kvint. v vrednosti 3.272.000 K.

Vina se je pridelalo 175.299 hl (1 hl po 40 K) v vrednosti 7.011.196 K.

Vrednost dosedaj naštetih pridelkov znaša 38.296.266 K.

Statistične podatke vzeli so iz statističnega letnika c. kr. poljed. ministerstvo za l. 1900 cena posameznim pridelkom je posneta po tržnih cenah objavljenih v »Kmetovalcu«. Že iz tega se pa lahko razvidi, kolika vrednost obstoji v kmetovalčevih pridelkih, kako visoko se ta vrednost more z intenzivno kulturo, s pravim teženjem in shranjevanjem povzdigniti, kako globoko more na drugi strani vsa vrednost pasti, ako se naša polja ne obdelujejo marljivo, se ne pazi na čistost, dobroto pridelkov, se jih ne varuje pred poškodbo proti toči, proti raznim zajedavcem, se jih ne shranjuje na pravi prostor in se jih ne zna po pravi ceni spraviti v denar! Ti podatki, akoravno le aproksimativni in deloma morda nenatančni, kažejo vso težavo našega poljedelčevega stanu in zahtevajo neizprosno osnovo in delovanje — zadrug, katere bi te po vsej deželi raztresene pridelke zbirale v kupčijsko blago, ki bi potem sililo posameznike in vse skupaj, da bi se vedno bolj trudili, pridelovati le najboljše pridelke. S tem bi se najbolj povzdignil kmetovalčev stan in narodno blagostanje v deželi!

Stanje vinogradništva na Kranjskem.

Iz poročila o razširjenju trtne uši v Avstriji posnemamo sledeče podatke:

Na Nižje Avstrijskem je od 39.713 ha vinograd. okuženih po trtni uši 24.960.03 ha (62%), na Moravskem od 12.119 ha 2.284.36 ha (18%), na Štajarskem od 34.056 16.219.73 ha (47%), na Kranjskem od 11.631 ha 10.649.30 ha (91%) v Istri od 47.060 ha 29.889.35 ha (63%) v Trstu in okolici od 1.244 ha 1.244 ha (100%) na Goriškem in Gradiščanskem od 6.965 ha 3.279.66 ha (47%) v Dalmaciji od 18.852 ha 13.976.08 ha (74%). Po tem izkazu se nahaja v teh kronovinah 234.650 ha vinogradov in od teh je okuženih in uničenih 102.502 ha ali 43-68% in je razširjenje trtne uši v l. 1900. napredovalo za 5.995.53 ha ali za 25%.

Za našo ožjo domovino Kranjsko se glasi poročilo tako:

V krškem okrajnem glavarstvu je od 4.520.96 ha okuženih ali sumlj. 4.520.96 ha, v novomeškem okrajnem glavarstvu od 2.972.76 ha 2.972.76 ha, v črnomaljskem okrajnem glavarstvu od 2.189.29 ha 2.189.29 ha in v postojnskem okrajnem glavarstvu od 1.202.03 ha 966.29 ha.

Edino vinogradi, ki se nahajajo v kočevskem okrajnem glavarstvu, to je v Marvru in Poljanah pri Toplicah, niso še okuženi ali sumljivi.

Za povzdigo novega vinarstva je država vzdrževala v l. 1900 6 drž. trtnic, ki obsegajo 1686 ha. V spomladi tega leta se je v teh trtnicah 576.000 ključev, 165.000 bilf in 4426 cepljenk pridelalo, katere so se deloma (50,9%) za lastno ceno in deloma (49,1%) brezplačno oddale kranjskim vinogradnikom. Poleg teh je država iz drugih vinorodnih kronovin upeljala že toliko, da je faktično razdelila 392.000 ključev, 403.100 bilf in 2052 cepljenk.

V od države in dežele subvencioniranih petih podružničnih trtnicah v obsegu 62 ha se je v tem letu pridelalo 97.840 cepljenk in 108.000 ključev in v od države in dežele podpiranih 17 trtnicah kmetijskih podružnic v obsegu 825 ha se je pridelalo 540.000 ključev, 80.000 bilf in 18.000 cepljenk.

Poleg teh se nahaja na Kranjskem več privatnih trtnic, ki prodajajo ključev, bilfe in cepljenke, in sicer se je v tem letu pridelalo 155.000 ključev, 150.000 bilf in 88.000 cepljenk.

Ker vinogradniki ne morejo vedno sami iz lastnih sredstev na novo nasaditi vinogradov s cepljenimi ameriškimi trtami z ozirom na velike stroške rigolanja vinogradov, zato sta od leta 1894 nadalje država in in dežela sklenili, da dajeta za to delo brezobrestna posojila. Do konca leta 1900 se je v ta namen izposodilo 2344 strankam 820.398 K za 77492 ha vinogradov in se dosedaj na Kranjskem nad 3000 ha na novo s cepljenimi trtami zasajeni vinogradi nahajajo.

Zoper pretečo nevarnost uničenja proti toči so se vpeljale strelne štacije, in teh šteje kranjska dežela 230; v l. 1900 se je porabilo v ta namen 6300 hg. smodnika in se je 78.000krat ustrelilo. Vsepeh te akcije pripoznava se ugodnim.

Ker se pri novih zasaditvah vinogradov zelo na to gleda, da se le dobre in priporočljive vrste trt uporabljajo, ker so se naši vinogradniki z vso vnemo poprijeli tega dela, upati je, da nam bode novo vinogradništvo dalo obilen in prav dober prihodek, kar je z narodno-gospodarskega stališča našega prebivalstva le želeti in se mora pri vsaki priložnosti na to delovati, da se to hvalevredno delovanje podpira. Povoljni vspeh se kaže v tem, da se je v letu 1900 že zopet pridelalo 175.299 hektolitrov vina, ki reprezentira vrednost nad 7 milijonov kron, vrednost novih vinogradov pa se ceni nad 14 milijonov kron.

Darovi.

Za pogorelce v Podlipi: Gosp. Mat. Slak, župnik na Brdu 15 K. — G. dr. Ign. Žitnik, v Ljubljani, 10 K. Bog plačaj!

Telefonska in brzojavna poročila.

Trst, 13. avg. Tržaški iredentovci so o priliki Crispijeve smrti brzojavno izrekli sožalje Crispijevi rodovini.

Požun, 13. avg. Trgovec Viljem Günther je določen za liberalnega kandidata namestu Szilagyja.

Rim, 13. avg. Crispi je zapustil v oporoki svoje premoženje svoji sedanji „ženi“. Od njega ločeni ženi je zapustil rento s 300 lir na mesec.

Rim, 13. avg. Pogreb Crispija se vrši 15. avg. Truplo prepeljejo na parniku „Varese“ v Palermo.

Neapolj, 13. avg. Kralj je v svojem in v kraljičinem imenu izrazil sožalje vdovi Crispijevi.

Carigrad, 13. avg. Sultan je naznanil francoskemu poslaniku, da vzdržuje svoj sklep glede vračevanja dolga francoskima bankirjema.

Zofija, 13. avg. Pred porotniki se je pričela obravnava proti Sarafovu in Stojanovu radi sokrivde na

umoru Citkovskega, proti Ivančevu in Trolevu pa radi sokrivde na umoru profesorja Michaleanu. Sarafov je izjavil, da je o umoru zvedel še le iz časopisov, Citkovskega še poznal ni, in je še le potem čul, da je bil špijon. Obtoženec taji, da je macedonski odbor sklenil vse turške ogleduhe umoriti. V istem smislu zagovarjajo se ostali obtoženci.

Carigrad, 13. avg. Včeraj je bila za dobo petih let definitivno podpisana turško-rumunska trgovinska pogodba.

Troyes, 13. avg. V tukajšnji cerkvi St. Nizilo eksplodirala je bomba. Klopi, izpovednice in mnogo oken je razbitih. Nihče ni ranjen.

Newyork, 13. avg. Čuje se, da je drugi kolumbijski upad v Venezuelo odbit. 22.000 vojakov je branilo mejo. Domneva se, da je ustanek s tem končan.

London, 13. avg. „Times“ poročajo, da Anglija radi tega ne podpiše mirovnega zapisnika glede Kine, ker hočejo ostale velesile biti enako zastopane v mejnarodni komisiji za reformo carinskega tarifa, kakor Anglija, ki je najbolj interesirana.

London, 13. avg. Iz Pretorije poročajo „Standard“: Udalo se je 12 Burov in Angleži so jih oborožili, da čuvajo živino blizo Volksrusta. Tedaj so jih obkolili ostali Buri in morali so se jim udati. Pet izmed njih je bilo pozvanih pred vojno sodišče in pod predsedstvom Bothovim so bili 4 obsojeni v smrt.

Middelburg, 13. avg. Krutzingerja so Angleži pregnali proti severozahodu. Ostavil je na mestu 100 konj. Polkovnik Crabbe je bil z njim zapleten v dveurni boj in ga sedaj zasleduje.

Umrli so:

10. avg. Angela Riolini, kurjača hči, 2 leti, Trnovski pristan 4, škrofuloza. — Adolf Fritz, dimnikarja sin, 17 dnj. Poljanska cesta 64, božjast. — Franc Kljun, mizar, 30 let, Radeckega cesta 11, caries križne kosti.

V bolnišnici:

8. avg. Matija Semec, gostač, 72 let, emphysema pulm. — Ivan Pirnat, dninar, 64 let, ostarelost. 9. avg. Marija Snaj, dninarica, 39 let, dementia acquiesita. — Anton Sever, ubožec, 63 let, carcinoma desophagi. 10. avg. Marijana Hvastija, uboga, 69 let, ostarelost. — Peter Abčan, ubožec, 80 let, naduha. — Fran Polak, veletržec, 25 let, srčna hiba, hydrups universalis.

Zitne cene

dné 12. avgusta 1901. (Termin.)

Na dunajski borzi:

Za 50 kilogramov.

Pšenica za jesen	K 8-25	do 8-26
„ pomlad 1902	8-64	8-65
Rž za jesen	7-08	7-09
„ pomlad 1902	7-37	7-38
Koruza za avgust	5-46	5-47
„ september-oktober	7-57	7-58
„ maj-junij 1902	5-46	5-47
Oves za jesen	6-61	6-62
„ pomlad 1902	6-96	6-97

Na budimpeštanski borzi:

Pšenica za oktober	K 8-05	do 8-06
„ pomlad 1902	8-44	8-45
Rž za oktober	6-70	6-71
Oves za oktober	6-28	6-29
Koruza za avgust	5-20	5-21
„ september	5-27	5-28
„ maj 1902	5-18	5-19

(Efektiv.)

Dunajski trg.

Pšenica banaška	K 7-80	do 8-40
južne žel.	8-10	8-40
Rž	7-15	7-35
Ječmen	7-10	9-30
„ ob Tisi	6-80	8-50
Koruza ogerska	5-60	5-70
Činkvant	6-75	7-10
Oves srednji	7-60	7-75
Fizol	7-75	10-00

Dunajska borza.

Dné 13. avgusta.	
Skupni državni dolg v notab	99 95
Skupni državni dolg v srebru	96 85
Avstrijska zlata renta 4%	118 65
Avstrijska kronska renta 4%, 200 kron	95 75
Ogerska zlata renta 4%	118 60
Ogerska kronska renta 4%, 200	93 25
Avstro-ogerske bančne delnice, 600 gl.	1670 —
Kreditne delnice, 160 gl.	639 75
London vista	239 65
Nemški drž. bankovci za 100 m. nem. drž. velj.	117 15

20 mark	23 45
20 frankov (napoleonodor)	19 04
Italijanski bankovci	91 20
C. kr. cekini	11 32
Dné 12. avgusta.	
3-2% državne srečke l. 1864, 250 gl.	188 50
5% državne srečke l. 1860, 100 gl.	170 25
Državne srečke l. 1864, 100 gl.	207 —
4% zadolžnice Rudolfove želez. po 200 kron	95 35
Tisne srečke 4%, 100 gl.	144 50
Dunavske vravnjavne srečke 5%	256 75

Meteorološko poročilo.

Višina nad morjem 3062 m. srednji zračni tlak 7360 mm.

Čas opazovanja	Stanje barometra v mm.	Temperatura po Celsiusu	Vetrovi	Nebo	Padačina v mm.
12 9 zveč.	734 2	17 8	sl. zah.	dež	
13 7. ajutr.	733 6	17 3	brezvetr.	megla	5 8
2. popol.	733 1	27 1	sl. jug.	del oblac.	

Srednja večerajšnja temperatura 20°0', normale: 19 1' Sinoči se je močno bliskalo.

790 1-1

Podpisani naznanjamo tužnim srcem, da je vč. gospod

Janez Germ

župnik v Škocijanu pri Dobravi

po teški in mučni bolezni, večkrat previden s sv. zakramenti v ponedeljek dne 12. avg. ob 8. uri zvečer izdihnil svojo blago dušo.

Pogreb predragega pokojnika bo v sredo dne 14. avgusta ob 9. uri dopoldne.

Anton Bojanec, Jakob Benedičič, Anton Abram, kapelani.

Bronza, tekoča, v poljubni boji, je najboljša in najpripravnejša sredstvo za polzlačenje in broniranje vsakovrstnih predmetov ter daje najboljši leskin trajnost. Tudi bronzni prašek se dobiva v prodajalnici oljnatih barv tvrdke **BRATA EBERL v Ljubljani**, Frančiškanske ulice.

Vnanja naročila po povzetju. 228 2 13-3

Katoliška Tiskarna

priporoča raznovrstne

vizitnice

po nizki ceni.

Št. 3062.

Razpis natečaja.

Na petrazredni c. kr. rudniški ljudski šoli v Idriji je stalno popolniti

mesto učitelja

z dohodki IV. plačilnega razreda idrijskega učnega osebja, t. j. z letno plačo 1000 K, aktivitetno doklado letnih 200 K in s pravico do 6 petletnic po 100 K.

Prosilci naj lastnoročno pisane prošnje z dokazom učne sposobnosti za ljudske šole z nemškimi in slovenskimi učnim jezikom predpisanim službenim potom

do dne 31. avgusta 1901

pri podpisnem c. kr. rudniškem ravnateljstvu vložijo.

C. kr. rudniško ravnateljstvo v Idriji, dné 10. avgusta 1901.

Stenograf,

zanesljiv z lepo pisavo dobi takoj stalno službo v tukajšnji odvetniški pisarni.

Ponudbe na upravništvo „Slovenca“ pod „Stenograf“ 779 3-2

Na trgovinskem učnem in vzgojilnem zavodu v Ljubljani

ustanovljenem leta 1834, se prične pouk

dné 1. oktobra 1901.

Pojasnila in programe pošilja

750 3-3

Artur Mahr,

lastnik zavoda in vodja.

Nakup in prodaja vsakovrstnih državnih papirjev, srečk, denarjev itd. Zavarovanja za zube pri šrebanjih, pri izšrebanju najmanjšega dobika. — Promese za vsako šrebanje. Kulanina izvršitev naročil na borzi.

Menjarnična delniška družba

„MERCUR“

1, Wollzeile 10 in 13, Dunaj, 1., Strobelgasse 2.

Pojasnila v vseh gospodarskih in finančnih stvarih, potem o kursnih vrednostih vseh spekulacijskih vrednostnih papirjev in vestni vsoti za dosego kolikor je mogoče visocoga obrestovanja pri popolni varnosti

nalozenih glavnih.